

ARISTOTELES

Aristoteles (384-322 f.Kr.) ble født i Stageira i kongeriket Makedonia, og reiste som ungdom til antikkens kulturelle hovedstad Athen for å studere filosofi ved Platons akademi. Fra å være hans elev, har Aristoteles i dag blitt kjent som en av de mest innflytelsesrike filosofene i Vestens historie. Han skrev kanoniserte verker om alt fra metafysikk, teologi og kosmologi til etikk, politisk teori og estetikk. Disse verkene har formet vår tenkning gjennom hele antikken, under middelalderen og renessansen, og fortsetter å forme kontemporære debatter blant annet innenfor de overnevnte områdene, i tillegg til bevissthetsfilosofi og matematikkens filosofi.

Vi har derfor valgt å dedisere en hel utgave av *Filosofisk supplement* for å hedre Aristoteles og idéene han etterlot seg. Blant merverdige teorier som i dag anvendes mye i faglitteraturen, er dydsetikk, som ble gjenintrodusert av Elisabeth Anscombe i andre halvdel av 1900-tallet. I tillegg til henne, har vi store navn som Richard Kraut, Julia Annas, Gabriel Richardson Lear og Sarah Broadie, som alle har viet større deler av sine karrierer til å forske på Aristoteles' korpus. Et viktig aspekt ved denne forskningen er å forsøke å komme til bunns i hva Aristoteles faktisk mente, men også å gjøre en vurdering av hvorvidt det han skriver er sant.

Denne utgavens første artikkel tar for seg det Aristoteles sier om Gud eller «den første beveger» i sin *Metafysikk*, det som mange helst vil overse fordi de anser det for å være i takt med resten av hans «naturalistiske» filosofi. Øyvind J.V. Evenstad argumenterer i «God as a Necessary Corollary of Aristotle's Metaphysics» derimot for at Guds eksistens er en nødvendig følge av prinsippene som ligger til grunn for Aristoteles' metafysiske system, slik at man ikke kan kutte ut teologien uten å miste hele ontologien i samme slengen.

Dyder og laster som faste karaktertrekk (såkalte *hexeis*) spiller en viktig rolle i aristotelisk dydsetikk, men det finnes en kritikk av dydsetikken som sier at slike karaktertrekk sjelden eller aldri blir instansiert i virkeligheten. I artikkelen «The Privation Theory of Vices» svarer Sivert Thomas Ellingsen på kritikken med teorien med samme navn, som sier at en last ikke utgjør et karaktertrekk i seg selv, men simpelthen er mangelen på en dyd. Resultatet blir en pessimistisk versjon av dydsetikken, som sier at de fleste av oss er lastefulle og mislykkes i å leve opp til det moralske idealet mesparten av tiden.

I artikkelen «Aristotle's Response to the Issue of Akrasia in Plato's *Protagoras*» undersøker Sverre Hertzberg hvordan Aristoteles redegjør for viljesvakhet (*akrasia*). I bok VII 3 av *Den nikomakiske etikk* argumenterer Aristoteles for at det er mulig å bevisst handle i strid med det man ellers vet er rett, men ser også

ut til å beskrive slike handlinger som et produkt av en slags uvitenhet. Hertzberg presenterer en lesning av denne passagen der *akrasia* reduseres til mangel på kunnskap, slik at det man i litteraturen kaller «clear-eyed-akrasia» ikke er mulig hos Aristoteles.

Willem Gram gjør rede for to ulike lesninger av Aristoteles' *Den nikomakiske etikk* i artikkelen «Hva består klokskapen i?». Først presenterer han «Grand End-teorien» om hvordan vi skal velge og bedømme våre egne handlinger basert på om de strekker seg mot ett bestemt overordnet mål. Deretter presenterer han Sarah Broadies alternative tolkning som står i motsetning til Grand End-teorien. Til slutt utfører han en kritisk gjennomgang av de to ulike Aristoteles tolkningene.

Sverre Hertzberg har tatt turen til England for å gjennomføre et intervju ved Karen Margrethe Nielsen fra University of Oxford. Sammen har de diskutert Karen Margrethes forskning på Aristoteles, bruken av hans etiske verker i kontemporære debatter og forholdet mellom etikk og vitenskap.

Vi har også to spalteartikler, hvor den første av disse er Øyvind J.V. Evenstads omtale av Christopher J. Austins *Essence in the Age of Evolution* (Routledge, 2019). Evenstads dom er at boken er et kompakt, godt skrevet bidrag til dagens nyaristoteliske renessanse. Deretter har vi Jan Helge Solbakk (professor i medisinsk etikk ved UiO) bidrag til spalten «I praksis». I artikkelen drøfter Solbakk tanker Aristoteles lanserte i sin *Poetikken* ved å ta for seg flere *case studies* — hvor ett av dem føres tilbake til hans tid som medisinstudent.

Hilde Vinje (doktorgradstipendiat i filosofi ved UiO) har bidratt med en oversettelse av det omstridte verket *Om universet*, angivelig skrevet av Pseudo-Aristoteles på et ukjent tidspunkt, og som er adressert til kongen Alexander den store.

Deretter har vi mesterbrev fra de tidligere filosofistudentene Oda K.S. Davanger og Ken Rune Mikkelsen; et reisebrev fra University of Toronto skrevet av Mariona Eiren Miyata-Sturm; og et utdrag fra *Den leksikryptiske encyclopedi* om ren materie. Til sist finner vi en quiz med temarelevante spørsmål og utlysningen til neste nummer, «Marx», som i likhet med resten av årets utgaver er dedisert til en enkeltfilosof.

Sammen skal disse tekstene representere en liten del av den påvirkningen Aristoteles hadde på verden. Vi har dekket flere emner, deriblant hvordan dydsetikken lever videre etter hans bortgang. Forhåpentligvis kan våre lesere lære mye om hvordan Aristoteles erobret antikken gjennom tekstene i denne utgaven. Og resten er filosofihistorie.

God lesning!

Sverre Hertzberg &
Patrick J. Winther-Larsen
redaktører